

Sygn. akt II Ca 770/17

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Magdalena Bajor-Nadolska

Sędziowie: SSO Barbara Dziewięcka, SSO Anna Pać-Piętak

Protokolant: st. sekr. sądowy Justyna Bińkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 września 2017 r. sprawy

z wniosku T. M.

z udziałem A. G.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestniczki

od postanowienia Sądu Rejonowego w Staszowie

z dnia 20 marca 2017 r. sygn. akt I Ns 94/15

postanawia: 1) zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie V (piątym) w całości i zasądzić od A. G. na rzecz T. M. tytułem dopłaty i rozliczenia nakładów kwotę 230 251,87 (dwieście trzydzieści tysięcy dwieście pięćdziesiąt jeden 87/100) złotych, którą rozłożyć na 7 (siedem) rat, przy czym pierwsza rata w kwocie 50 251,87 (pięćdziesiąt tysięcy dwieście pięćdziesiąt jeden 87/100) złotych płatna do dnia 30 stycznia 2018 roku, a kolejne raty w kwotach po 30 000 (trzydzieści tysięcy) złotych płatne w terminach do: 30 maja 2018 roku, 30 września 2018 roku, 30 stycznia 2019 roku, 30 maja 2019 roku, 30 września 2019 roku, 30 stycznia 2020 roku, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku uchybienia terminu płatności którejkolwiek z rat; 2) oddalić apelację w pozostałej części; 3) orzec, że wnioskodawca i uczestniczka ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ca 770/17

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 marca 2017 roku, sygn. akt I Ns 94/15, Sąd Rejonowy w Staszowie ustalił, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków T. M. i A. M. (1) wchodzi: 1. rzeczy ruchome; 2. wierzytelność z tytułu zawartej przez A. G. umowy ubezpieczenia na życie w V. L. Towarzystwo (...) z funduszem kapitałowym w kwocie 13.760,41 zł; 3. 68,047 jednostek funduszu inwestycyjnego P. (...) w kwocie 1.544,67 zł. Sąd dokonał podziału majątku wspólnego, w ten sposób, iż ruchomości opisane w pkt I ppkt 1 lit. a), b) postanowienia oraz wierzytelność z tytułu zawartej przez A. G. umowy ubezpieczenia na życie wskazaną w pkt I ppkt 2 przyznał na wyłączną własność A. G., jednostki funduszu P. opisane w pkt 1 ppkt 3 przyznał na wyłączną własność T. M., zaś co do pozostałych rzeczy ruchomych opisanych w pkt I ppkt 1 lit c - mm zarządził sprzedaż licytacyjną, zaś uzyskaną kwotę nakazał podzielić pomiędzy T. M. i A. G.

po 1/2 części. Nadto ustalił wartość majątku wspólnego podlegającego podziałowi na kwotę 41.230,08 zł. Ustalić, że wnioskodawcy T. M. przysługuje w stosunku do uczestniczki A. G. wierzytelność w kwocie 216.744 zł tytułem nakładów poczynionych na nieruchomości położoną w S. składającą się z działki o numerze ewidencyjnym (...) o pow. 0,1350, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Busku Zdroju prowadzi księgę wieczystą (...).

Zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy tytułem spłaty kwotę 230.281,87 zł, przy czym należność tę rozłożył na 5 rat w kwotach: I rata 70.281,87 zł, II, III, IV i V rata po 40.000 zł, płatnych w odstępach czteromiesięcznych następujących po sobie na koniec danego miesiąca, począwszy od miesiąca, w którym orzeczenie się uprawomocni wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat;

Sąd Rejonowy ustalił, że wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach, sygn. akt I C 1601/13 małżeństwo stron zostało rozwiązane bez orzekania o winie. W skład majątku wspólnego byłych małżonków T. M. i A. G. wchodziły rzeczy ruchome opisane w pkt I sentencji postanowienia. Ponadto wierzytelność z zawartej przez A. G. umowy ubezpieczenia na życie w V. L. Towarzystwo (...) S.A. V. (...) z funduszem kapitałowym w kwocie 13.760,41 zł oraz 68,047 jednostek funduszu inwestycyjnego P. (...) w kwocie 1.544,67 zł. Wartość majątku wspólnego podlegającego podziałowi wynosi 41.230,08 zł.

W okresie od 30 czerwca 2007 roku do 7 marca 2012 roku T. M. był właścicielem samochodu ciężarowego marki (...) wraz z A. M. (2) oraz współwłaścicielem pojazdu M. (...) o nr rej. (...), który został zbyty w dniu 14 kwietnia 2013 roku. T. M. posiada polisę ubezpieczenia budynku prywatnego numer (...) z okresem ubezpieczenia 14.12.2011 r. - 13.12.2014 r. zawartą z Towarzystwem (...) S.A. w W., zaś do 3.12.2012 r. posiadał polisę na życie w tym samym towarzystwie ubezpieczeniowym. (...) o nr rej. (...) uczestniczka wygrała w loterii promocyjnej (...) w drodze losowania.

T. M. przysługuje w stosunku do A. G. wierzytelność w kwocie 216.744 zł tytułem nakładów poczynionych na nieruchomości położoną w S. składającą się z działki o numerze ewidencyjnym (...) o pow. 0,1350, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Busku Zdroju prowadzi księgę wieczystą (...), stanowiącą jej własność. Strony wspólnie zaciągnęły kredyt budowlano-hipoteczny, na budowę na powyższej działce domu mieszkalnego, który na datę 17 października 2013 r. wynosił w 215.351,99 zł, zaś na datę 13 czerwca 2016 r. wartość zadłużenia wynosiła 196.686,42 zł.

W skład majątku wspólnego nie wchodzi szafa modrzewiowa, stół i krzesła, które uczestniczka A. G. otrzymała w formie darowizny od własnego ojca S. G., który wyraźnie wskazał, iż rzeczy te są tylko dla niej i wnuczka. Po rozwodzie rzeczy te zabrał.

Następnie Sąd omówił materiał dowodowy, w tym zeznania świadka S. G. oraz opinie biegłych J. C. i R. R.. Sąd uznał, że polisa ubezpieczeniowa budynku nie wchodzi bowiem do majątku wspólnego.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Rejonowy powołał się na art. 31 §1 i 2 k.r.o. w zw. z art. 33 k.r.o. Wskazano, że co do rzeczy ruchomych za wyjątkiem rzeczy darowanych przez ojca uczestniczki, tj. stołu i krzesel nie było sporu, iż wchodzi one do majątku wspólnego. Pomiędzy stronami był spór co do zaliczenia do majątku wspólnego motoroweru Y. o nr rej. (...), który uczestniczka w trakcie trwania małżeństwa wygrała w loterii promocyjnej (...) w drodze losowania. W tym zakresie Sąd podzielił stanowisko wnioskodawcy, uznając, że nie jest to majątek osobisty w rozumieniu art. 33 pkt 8 k.r.o., ponieważ tego rodzaju wygrana nie mieści się w kategorii nagrody, o której mowa w tym przepisie. W skład majątku wspólnego wchodziły także: wierzytelność zawartej przez A. G. umowy ubezpieczenia na życie w (...) z funduszem kapitałowym w kwocie 13.760,41 zł według stanu na dzień ustania wspólności majątkowej, a wartości wskazanej przez towarzystwo ubezpieczeń w przedłożonym zaświadczeniu oraz 68,047 jednostek funduszu inwestycyjnego P. (...) w kwocie 1.544,67 zł. Co do samego podziału majątku wspólnego to Sąd przyjął za podstawę stanowisko stron. Skoro uczestniczka domaga się jedynie kuchni pod zabudowę, to pozostałe rzeczy ruchome na podstawie przepisu art. 625 k.p.c. zostaną sprzedane, zaś uzyskana kwota będzie podzielona pomiędzy T. M. i A. G. po 1/2 części.

Dalej Sąd wyjaśnił, że wnioskodawczym i uczestnik zbudowali dom na nieruchomości stanowiącej majątek osobisty uczestniczki i wspólnie zacięgnęli na ten cel kredyt, a jego zabezpieczeniem było ustanowienie hipoteki na nieruchomości. Niewątpliwie rynkowa wartość nieruchomości uległa obniżeniu na skutek obciążenia hipotecznego, jednak nieruchomość ta nie jest składnikiem majątku wspólnego i nie podlega podziałowi ani rozliczeniu w niniejszym postępowaniu. Oboje małżonkowie są natomiast zobowiązani nadal do spłaty zacięgniętego wspólnie kredytu. Podział majątku wspólnego obejmuje jedynie aktywa, natomiast pasywa pozostają poza jego zakresem. Pozostaje kwestia rozliczenia spłaty kredytu już po ustaniu wspólności majątkowej, który spłaca tylko A. G.. T. M. spłacił jedynie dwie raty: w dniu 15 października 2013 r. w kwocie 1.290,01 zł. oraz 15 listopada 2013 r. w kwocie 290,31 zł, ale ze strony uczestniczki nie było w tym zakresie sprecyzowanego żądania.

W związku z przyznaniem uczestniczce z rzeczy ruchomych oraz koniecznością rozliczenia wierzytelności z tytułu jednostek uczestnictwa oraz z tytułu nakładów poczynionych na nieruchomość położoną w S. Sąd w zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy tytułem spłaty kwotę 230.281,87 zł, przy czym należność tę rozłożył na 5 rat: I rata 70.281,87 zł, II, III, IV i V rata po 40.000 zł, płatnych w odstępach czteromiesięcznych następujących po sobie na koniec danego miesiąca, począwszy od miesiąca, w którym orzeczenie się uprawomocni wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat. Sąd mając na uwadze wysokość zasądzonej spłaty na podstawie art. 212 §3 k.c. rozłożył płatność na raty. Uczestniczka musiała mieć świadomość konieczności spłaty na rzecz wnioskodawcy, który w zasadzie pozostawił jej cały majątek, ale z drugiej strony znajduje się ona w trudnej sytuacji finansowej - nie ma stałej pracy, pomaga rodzicom, samotnie wychowuje dziecko. Z racji aktualnej sytuacji finansowej A. G. wydatkami obciążony został Skarb Państwa. (k. 306-311).

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła uczestniczka, zaskarżając je w części uwzględniającej nakłady wnioskodawcy na nieruchomość stanowiącą jej własność (pkt IV) oraz w części dotyczącej spłaty rat (pkt V) i zarzucając:

1. naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 45 k.r.o. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca dokonał wydatków i nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestniczki w wysokości 216.744 zł;
2. sprzeczność istotnych ustaleń z zebrany materiał dowodowy, poprzez przyjęcie, że nakłady wnioskodawcy na nieruchomość stanowiącą własność uczestniczki opiewają na kwotę 216.744 zł;
3. istotne uchybienia procesowe mające wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 567 §1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawca dokonał wydatków i nakładów na nieruchomość stanowiącą własność uczestniczki, także w postaci kredytu hipotecznego zacięgniętego przez strony na budowę domu jednorodzinnego na działce stanowiącej własność uczestniczki, pomimo braku jakiegokolwiek woli ze strony wnioskodawcy do spłaty kredytu, choćby w połowie należnych rat;
4. istotne uchybienia procesowe mające wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 328 §2 k.p.c. poprzez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia sposobu wyliczenia kwot wskazanych w punktach IV i V postanowienia oraz pominięcie wyliczenia i rozliczenia dokonanej przez uczestniczkę spłaty kredytu w okresie od ustania wspólności małżeńskiej do daty dokonania podziału majątku przy pełnej wiedzy w zakresie wysokości kredytu na dzień 27 października 2013 r. i możliwości uzyskania niezbędnych danych z Banku (...) S.A. na dzień orzekania;
5. istotne uchybienia procesowe mające wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 320 k.p.c. poprzez obciążenie uczestniczki spłatami na rzecz wnioskodawcy, zarówno w zakresie wysokości, jak i czasu ich dokonania, które przy uwzględnieniu sytuacji finansowej uczestniczki oraz faktu spłaty rat kredytu hipotecznego, nie sposób uznać za odpowiednie;
6. obrazę prawa procesowego, a to art. 233 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów i dokonania z nimi ustaleń, m.in. iż wnioskodawca poczynił nakłady na nieruchomość uczestniczki w wysokości również połowie

wartości domu jednorodzinnego oraz zagospodarowania działki z własnych dóbr majątkowych przy jednoczesnym pominięciu potwierdzonego przez wnioskodawcę faktu, iż nie spłaca kredytu hipotecznego od roku 2013 roku i nie jest zainteresowany jego spłacaniem, wobec faktu, że kredyt ów zabezpieczony jest hipoteką na nieruchomości uczestniczki.

Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie w rozliczeniach majątku dorobkowego stron spłaconej przez uczestniczkę kwoty kredytu hipotecznego w okresie od ustania wspólności małżeńskiej do daty orzeczenia podziału majątku oraz uznanie za wydatki i nakłady wnioskodawcy na nieruchomość stanowiącą własność uczestniczki jedynie kwoty stanowiącej równowartość połowy części kredytu spłaconej przez strony w okresie od uzyskania kredytu do ustania wspólności małżeńskiej; ewentualnie - o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego, według norm przepisanych, jako części kosztów postępowania oraz o zwolnienie skarżącej uczestniczki od ponoszenia kosztów apelacji. (k. 315-318)

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wnosił o jej odrzucenie w części żądania zasądzenia od niego na rzecz uczestniczki kwoty 25.098,66 zł z tytułu rat kredytu zaciągniętego wspólnie przez strony w czasie trwania małżeństwa, a spłaconych przez uczestniczkę w okresie od daty uprawomocnienia się wyroku w sprawie o rozwód do dnia orzekania przez Sąd I instancji wobec braku przedmiotu zaskarżenia oraz o oddalenie apelacji w pozostałym zakresie i o zasądzenie kosztów postępowania za II instancję. (k. 327-329)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Trafnie skarżąca zauważa, że Sąd Rejonowy nie wskazał w uzasadnieniu sposobu wyliczenia kwot objętych punktami IV. i V. postanowienia, naruszając tym samym art. 328§2 k.p.c. Wobec tego zarzutu Sąd Okręgowy dokonał przeliczenia wartości majątku wspólnego w celu sprawdzenia prawidłowości wyliczenia należnej dla wnioskodawcy dopłaty z tytułu podziału majątku wspólnego.

Stwierdzić należy, że wartość majątku wspólnego podana w punkcie IV. zaskarżonego postanowienia jest prawidłowa, wynosi ona 41 230,08 złotych, a składają się na nią; wierzytelność z umowy ubezpieczenia – 13 760,67 zł (pktI.ppkt2.), jednostki funduszu inwestycyjnego – 1544,67 zł (pktI.ppkt3) oraz ruchomości – 25 925 zł (pktI.ppkt1). Przedmiotem podziału i rozliczeń w ramach niniejszego postanowienia były ruchomości w postaci motoroweru i mebli (2800+12000=14800) które otrzymała uczestniczka, pozostałe ruchomości o wartości 11 125 złotych (25925-14800=11125) zostały przeznaczone do sprzedaży, z której uzyskana kwota ma być podzielona między byłymi małżonkami według udziałów po 1/2. Niniejszym postanowieniem Sąd Rejonowy rozliczał zatem wartość majątku odpowiadającego kwocie 30 105,08 złotych (41230,67-11125=30105,08). Udział w niej każdego małżonka wynosił 15 052,54 złote (30105,08:2=15052,54). Uczestniczka otrzymała przedmioty z majątku wspólnego o wartości 28 560,41 złotych (13760,41+2800+12000=28560,41) a wnioskodawca o wartości 1544,67 złotych. Uczestniczka otrzymała zatem przedmioty o wartości przekraczającej jej udział o kwotę 13 507,87 złotych (28560,41-15052,54=13507,87), natomiast wnioskodawca otrzymał przedmioty o wartości o 13 507,87 złotych niższej od jego udziału (15052,54-1544,67=13507,87) złotych. Zatem z tytułu podziału ruchomości i wierzytelności uczestniczka winna dopłacić wnioskodawcy kwotę 13 507,87 złotych.

Sąd Rejonowy zsumował wskazaną wartość z wartością wynikającą z rozliczenia nakładów małżonków dokonanych z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestniczki. Udział wnioskodawcy w tych nakładach wynosi 216 744 złote, a zatem od uczestniczki należało zasądzić na rzecz wnioskodawcy łącznie kwotę **230 251,87 złotych** (216744+13507,87=230251,87) a nie jak wskazał to Sąd Rejonowy w punkcie V. postanowienia kwotę 230 281,87 złotych, co było niewątpliwie wynikiem pomyłki rachunkowej. Wobec przeprowadzonej, w ramach podniesionego zarzutu apelacyjnego, kontroli instancyjnej sposobu wyliczenia zasądzonej od uczestniczki kwoty z tytułu dopłaty

i rozliczenia nakładów, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie V. przez zmianę tej kwoty i zastąpienie jej kwotą 230 251,87 złotych.

Na uwzględnienie zasługiwał również zarzut dotyczący obciążenia uczestniczki spłatą znacznej należności bez uwzględnienia jej sytuacji finansowej oraz faktu, że spłaca kredyt hipoteczny. Wprawdzie skarżąca nie wskazała we wniosku apelacyjnym postulowanej wielkości i ilości rat, jednak w sprawie o podział majątku wspólnego sąd oznacza termin i sposób uiszczenia spłat (art. 212§3 k.c. w zw. z art. 567§3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c.). W zasadzie rozliczenie majątku powinno nastąpić w taki sposób, że małżonek, który nie otrzymuje przedmiotu podziału w naturze powinien otrzymać stosowną spłatę, płatną w chwili dokonywania podziału, co zabezpiecza w jednakowym stopniu interesy obu małżonków. Jednakże należy uwzględnić okoliczności danej sprawy, z uwagi na to, że może zaistnieć sytuacja, w której jednoczesne przyznanie majątku jednemu małżonkowi ze spłatą drugiego może prowadzić do naruszenia interesów małżonka obciążonego spłatą. Tak jest w przedmiotowym przypadku. Wnioskodawca ma prawo otrzymać należność, dzięki której będzie mógł zabezpieczyć swoje potrzeby mieszkaniowe ale nie można pominąć trudnej sytuacji materialnej uczestniczki, która w istocie może spłacić uczestnika tylko dzięki pomocy rodziców, o której zeznawała. Uczestniczka mieszka razem z synem stron, opiekuje się babcią i pobiera zasiłek 650 złotych. Obecnie nie pracuje ale ma możliwości zarobkowe ponieważ jest z zawodu cukiernikiem oraz może podjąć pracę w firmie swojego ojca, jednak te możliwości nie pozwalają na osiągnięcie znacznych dochodów. Ponadto należy pamiętać, że spłaca ona raty kredytu hipotecznego, który małżonkowie zaciągnęli wspólnie na budowę domu mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych ich rodziny. Nie była to okoliczność sporna, a wnioskodawca nie deklarował woli spłaty kredytu, mimo, że jest nim nadal obciążony w takim samym stopniu naj uczestniczka. Dlatego też uwzględniając interes wnioskodawcy Sąd Okręgowy uznał, że wskazany przez Sąd I instancji termin płatności pierwszej raty (4 miesiące od uprawomocnienia się orzeczenia) jest w tych okolicznościach zasadny. Nie można uznać, że uczestniczka jest zaspokojona z tytułu majątku wspólnego w chwili jego podziału z uwagi na to, że nadal spłaca kredyt hipoteczny i będzie to czynić jeszcze przez wiele lat. Wysokość pierwszej raty Sąd Okręgowy ustalił na 50 251,87 złotych. Uczestniczka winna była się liczyć z obowiązkiem spłaty już od chwili wszczęcia postępowania o podział majątku i w ocenie Sądu Okręgowego mogła przygotować środki finansowe na taką spłatę, której termin przypadnie na koniec stycznia 2018 roku. Terminy płatności kolejnych rat Sąd Okręgowy określił w odstępach co cztery miesiące, podobnie jak uczynił to Sąd Rejonowy, co nie było przez wnioskodawcę kwestionowane. Raty te będą wynosić po 30 000 złotych a ich ilość ustalono na 7, a zatem spłata potrwa do 30 stycznia 2020 roku, a nie jak to wynika z postanowienia Sądu I instancji do końca maja 2019 roku. Pozwoli to zsynchronizować obowiązek zapłaty z tytułu nakładów z czasem spłaty kredytu i rozliczeniem spłacanego przez uczestniczkę kredytu z obowiązkiem obciążającym nadal wnioskodawcę, jako współdłużnika solidarnego.

Wobec przytoczonych okoliczności Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.

W pozostałym zakresie apelacja uczestniczki nie zasługiwała na uwzględnienie.

W szczególności nie można zgodzić się z twierdzeniem skarżącej o dokonaniu przez Sąd Rejonowy ustalenia o poczynieniu nakładów przez wnioskodawcę na majątek osobisty uczestniczki. Skarżąca operuje pojęciem „nakłady wnioskodawcy”, tymczasem Sąd Rejonowy wskazał na wierzytelność wnioskodawcy wobec uczestniczki z tytułu nakładów na jej majątek osobisty. Z niespornych okoliczności wynika, że małżonkowie wspólnie zaciągnęli kredyt hipoteczny i na działce stanowiącej własność uczestniczki wybudowali dom oraz zagospodarowali tę działkę. Wskazać w tym miejscu należy na istotną ułomność uzasadnienia i ponowne naruszenie art. 328§2 k.p.c. Sąd Rejonowy ograniczył bowiem swoje ustalenia do stwierdzenia o przysługującej wnioskodawcy wierzytelności z tytułu nakładów w wysokości 216 744 złote, nie wspominając jakie to były nakłady, z czego majątku ani też w jaki sposób ustalił ich wartość. Z przeprowadzonych dowodów wynika natomiast jakie to były nakłady i z czego wynika ich wartość. Dopiero w dalszej części uzasadnienia, poświęconej rozważaniom, Sąd Rejonowy wspominał o nakładach w postaci budowy domu oraz o wspólnie zaciągniętym na ten cel kredycie, którego zabezpieczeniem była nieruchomości uczestniczki (a nie „uczestnika” jak Sąd Rejonowy błędnie wskazał). Pomimo wskazanych wadliwości uzasadnienia, nie ulega wątpliwości, że Sąd Rejonowy rozliczył nakład dokonany przez małżonków z majątku wspólnego na majątek osobisty

uczestniczki, a nie jak podnosi skarżąca nakład wnioskodawcy na majątek uczestniczki. Wnioskodawca domagał się tego na podstawie art. 45 k.r.o. Wbrew przekonaniu skarżącej, wartością nakładu z majątku wspólnego na jej majątek osobisty nie jest wartość kredytu spłaconego do czasu rozvodu. Jak sama skarżąca zauważyła nakładem jest „ulepszenie” rzeczy, a zatem w rozpoznawanym przypadku nakładami są: wybudowany przez małżonków dom oraz zagospodarowanie działki, które zwiększyły wartość nieruchomości stanowiącej majątek osobisty uczestniczki. Nakładów tych dokonali małżonkowie w czasie trwania wspólności ustawowej, a zatem są to nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego małżonka. Inną kwestią jest źródło finansowania tych nakładów. Uczestnicy tego postępowania, w celu sfinansowania nakładów zaciągnęli wspólnie kredyt hipoteczny, obciążający nieruchomość jednego małżonka. Kredyt ten nie może jednak zostać uwzględniony przy ustalaniu wartości nakładów. Wielokrotnie Sąd Najwyższy wypowiadał się w kwestii ustalania wartości składnika majątku wspólnego jakim jest nieruchomość przy uwzględnieniu obciążającej ją hipoteki. Obciążenie hipoteczne zmienia rzeczywistą wartość nieruchomości obciążonej i przyznanie takiego składnika jednemu z małżonków musi uwzględniać ten fakt (por. postanowienie SN z 21.01.2010r., sygn. ICSK 205/09, postanowienie SN z 5.10.2000r., sygn. IICKN 611/99, postanowienie SN z 29.09.2004r., sygn. IICK 538/03). Kwestia niespłaconych długów obciążających majątek wspólny, których nie rozlicza się w podziale majątku jest kwestią odrębną od kwestii wartości przedmiotów wchodzących w skład majątku. Jednakże dotyczy to sytuacji gdy nieruchomość obciążona należy do majątku wspólnego objętego podziałem. W rozpoznawanej sprawie nieruchomość obciążona stanowi majątek osobisty uczestniczki, a zatem hipoteka ma wpływ na wartość jej majątku, który niewątpliwie nie jest przedmiotem podziału skoro nieruchomość, na której dokonano nakładów do majątku wspólnego nie wchodzi. Słusznie zatem zauważył Sąd Rejonowy, że zaciągnięty przez uczestników postępowania kredyt nie może być rozliczany w ramach podziału majątku, gdyż pasywa pozostają poza tym podziałem. Wartość kredytu nie ma natomiast wpływu na wartość nakładów. Nie ma podstaw aby za nakład uznać zaciągnięty przez małżonków kredyt. Niewątpliwie wartość działki uczestniczki uległa powiększeniu o wartość dokonanych na nią kosztem majątku wspólnego małżonków nakładów. Zarówno skarżąca jak i wnioskodawca nie mieli wątpliwości, że wartość tych nakładów odzwierciedla wartość wskazaną w opinii biegłego R. R., co zostało potwierdzone także na rozprawie apelacyjnej (k.334v). Z treści opinii wynika, że wartość nakładów odpowiada kwocie 433 548 złotych. Udział każdego małżonka w tych nakładach wynosi zatem 216 774 złote i taką kwotę Sąd Rejonowy zasądził na rzecz wnioskodawcy tytułem przysługującego mu z tego tytułu roszczenia. Stosownie do treści art. 45 k.r.o. Każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na majątek osobisty z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. W przedmiotowym przypadku nakłady nie stanowiły nakładów koniecznych na majątek przynoszący dochód.

Jak wynika z niekwestionowanych ustaleń, małżonkowie zaciągnęli wspólnie kredyt hipoteczny. Jest to dług związany z majątkiem wspólnym i jego niezapłacona część obciąża nadal byłych małżonków. Jak już wyżej wspomniano, w postępowaniu o podział majątku dzieli się aktywa a pasywa pozostają w zasadzie poza jego zakresem. W postępowaniu o podział majątku wspólnego sąd rozstrzyga jednak o takich długach związanych z majątkiem wspólnym i ciążyących w czasie trwania małżeństwa na obojgu małżonkach, które zostały spłacone przez jednego z małżonków z własnych środków po ustaniu wspólności majątkowej a przed dokonaniem podziału majątku (por. postanowienie SN z 9.09.1976r., IIICRN 83/76, OSP 1977/9/157). Dług spłacony między ustaniem wspólności majątkowej a podziałem majątku wspólnego, przestaje być długiem i przekształca się w roszczenie o zwrot nakładów na rzecz małżonka, który dokonał spłaty. Roszczenie takie podlega rozliczeniu na podstawie art. 45 k.r.o. (por. postanowienie SN (7) z 5.12.1978r., IIICRN 194/78, OSNC 1979/11/207). Do takich długów ma zastosowanie art. 618§3 k.p.c. Przepis ten nie znajduje natomiast zastosowania do dokonanej przez jednego z małżonków po podziale majątku wspólnego spłaty długu ciążyącego nadal na obojgu małżonkach jako dłużnikami solidarnymi. Małżonkowie nadal bowiem pozostają wobec wierzyciela dłużnikami osobistymi a ich sytuację regulują przepisy o zobowiązaniach solidarnych. Taki pogląd wypowiedział Sąd Najwyższy w postanowieniu z 26 stycznia 2017 roku w sprawie ICSK 54/16 (publ. Lex nr 2261747) i Sąd Okręgowy rozpoznający przedmiotową sprawę ten pogląd podziela. W związku z tym wskazać należy, że uczestniczka będzie mogła rozliczyć raty kredytu spłacone przez nią po dniu orzeczenia o podziale majątku, czyli po 25 września 2017 roku, z wnioskodawcą jako współdłużnikiem solidarnym. Taka możliwość nie istnieje natomiast w odniesieniu do rat tego kredytu spłaconych przez nią w okresie między ustaniem wspólności majątkowej a dniem orzeczenia o podziale majątku, co wynika z wcześniej przytoczonych poglądów. Podlegają one rozliczeniu na podstawie

art. 45 k.r.o. i w ramach rozliczeń o jakich mowa w art. 618 k.p.c., znajdującym zastosowanie w sprawie o podział majątku poprzez art. 686 k.p.c. i art. 567§3 k.p.c. Skoro spłacona przez jednego z małżonków tego typu należność przekształca się w roszczenie o zwrot nakładów, to oznacza, że winno ono zostać zgłoszone w sprawie o podział majątku.

Roszczenia z art. 686 w zw. z art. 567§3 k.p.c. mają charakter niezależny i samodzielny w tym znaczeniu, że mogą być dochodzone w toku procesu, jeżeli nie toczy się sprawa o podział majątku, a jeżeli taka sprawa się toczy to są przekazywane do niej i podlegają rozpoznaniu w oparciu o zasadę kontrydiktoryjności. W postępowaniu o podział majątku wspólnego rozstrzygane są kwestie związane z składem i wartością tego majątku a także związane z nakładami, wydatkami czy z posiadaniem składników majątku. Rozpoznanie roszczeń z tytułu nakładów następuje na wniosek uczestnika postępowania, który powinien odpowiadać wymogom zawartym art. 187 §1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. a do rozpatrzenia tego żądania mają zastosowanie przepisy procesowe (por. postanowienie SN z 23.06.2016r., sygn.VCNP72/15, Lex nr 2109491, postanowienie SN z 15.10.2015r., sygn. IIICSK 195/15, Lex nr 1823322). Słusznie zatem wskazał Sąd Rejonowy, że nie był uprawniony do orzekania o spłaconym przez uczestniczkę po ustaniu wspólności majątkowej kredycie, z uwagi na to, że nie zgłosiła ona w tym zakresie żądania. Skoro tego typu roszczenie wymaga zgłoszenia w formie odpowiedniej dla postępowania procesowego, to uczestniczka winna była dokładnie określić żądanie przez wskazanie odpowiadającej mu wartości oraz przytoczyć okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie (art. 187§1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.). Nie było zatem wystraczające wskazanie faktu spłaty przez uczestniczkę kredytu i postulowanie o uwzględnienie tego faktu przy zasądzeniu spłaty dla wnioskodawcy (pisma uczestniczki k.20-26, k. 171-172, k. 205-206). Również w apelacji uczestniczka zawarła jedynie wniosek o „uwzględnienie w rozliczeniach majątku dorobkowego spłaconej przez uczestniczkę kwoty kredytu hipotecznego w okresie od ustania wspólności majątkowej do daty orzekania” (k.316). Nie spełnia wymogu dokładnego określenia żądania dołączenie do apelacji informacji z banku o wysokości zadłużenia na chwilę rozvodu i na chwilę składania apelacji. Sąd nie jest bowiem uprawniony do ustalania za uczestnika postępowania wartości tego typu żądania. Obowiązek działania z urzędu dotyczy jedynie ustalenia składu i wartości majątku a nie roszczeń o charakterze procesowym, które podlegają rozpoznaniu w postępowaniu działowym tylko z uwagi na kumulację roszczeń przewidzianą przez art. 688 k.p.c. w zw. z art. 567§3 k.p.c.

Wobec przytoczonych okoliczności brak było podstaw do uwzględnienia apelacji w części dotyczącej rozliczenia nakładów i spłaty długu. Dlatego w tej części apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520§1 k.p.c. w zw. z art. 391§1 k.p.c. W sprawach działowych nie zachodzi przewidziana w art. 520§2 i 3 k.p.c. sprzeczność interesów uczestników, którzy domagają się podziału niezależnie od tego jaki sposób podziału postulują. Apelacja kwestionowała zasadność ustaleń Sądu I instancji w zakresie tego co należy uznać za nakłady z majątku wspólnego, a ponadto sposób określenia płatności przez uczestniczkę na rzecz wnioskodawcy należności z tytułu rozliczenia majątku i nakładów. Ponadto apelacja uczestniczki została w części uwzględniona.

SSO Barbara Dziewięcka SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Anna Pać-Piętak